

Minima-effectrapportage gemeente Rheden 2019

De invloed van landelijke en gemeentelijke ondersteuning
op de financiële positie van inwoners met een laag inkomen

Minima-effectrapportage gemeente Rheden 2019

De invloed van landelijke en gemeentelijke ondersteuning op de financiële positie van inwoners met een laag inkomen

Nibud, april 2019
In opdracht van de gemeente Rheden

Inhoud

1.	Inleiding	7
1.1	Centrale vraag.....	7
1.2	Kern minima-effectrapportage	7
1.3	Leeswijzer.....	8
2.	Onderzoeksmethode: begrotingen	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Inkomsten	9
2.3	Uitgaven: Basispakket & Sociale participatie.....	9
2.4	Uitgavensoorten	10
2.5	Voorwaarden aan de begrotingen.....	11
2.6	Extra uitgaven bij een zorgvraag	11
2.7	De begrotingen.....	12
3.	Minimabeleid	13
3.1	Landelijk minimabeleid	13
3.2	Lokale minimabeleid.....	15
3.3	Huishoudens met een zorgvraag	17
4.	Resultaten	21
4.1	Saldo inkomsten min uitgaven.....	21
4.2	Tekorten en armoedevallen	23
5.	Conclusie en adviezen	25
5.1	Conclusies.....	25
5.2	Adviezen.....	26
	Bijlage 1 Verantwoording uitgaven.....	31
	Bijlage 2 Begrotingen	35
	Bijlage 3 Uitgebreid overzicht van de resultaten.....	45

1. Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen en/ of door bijzondere bijstand. Het is echter niet direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Rheden?

Bekeken wordt welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed. Ook maakt deze rapportage een eventuele armoedeval inzichtelijk.

Het doel van een minima-effectrapportage is inzicht te geven in de bestedingsruimte van de armste groepen in de gemeente en in de effecten van landelijke en gemeentelijke maatregelen daarop. De resultaten van de effectrapportage kunnen als basis dienen voor de verdere ontwikkeling van het minimabeleid van de gemeente Rheden.

1.2 Kern minima-effectrapportage

Om tot een antwoord te komen op de onderzoeksvraag, worden voor een aantal veel voorkomende voorbeeldsituaties alle inkomsten en uitgaven geïnventariseerd. Hierbij wordt rekening gehouden met alle landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen. Dit inkomen zal in een begroting worden afgezet tegen de minimale uitgaven waarmee huishoudens met een laag inkomen worden geconfronteerd. De minimale uitgaven zijn gebaseerd op de Nibud methode van budgetteren, aangevuld met lokale tarieven en tegemoetkomingen.

1.2.1 Huishoudtypen

In deze minima-effectrapportage wordt voor een aantal huishoudtypen de bestedingsruimte inzichtelijk gemaakt. In overleg met de gemeente Rheden is een keuze gemaakt voor de volgende voorbeeldsituaties:

- a. Alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd
- b. Eenoudergezin met 2 jongere kinderen (3 en 5 jaar)
- c. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)
- d. Paar zonder kinderen
- e. Ouder paar
- f. Paar met 2 jongere kinderen (3 en 5 jaar)
- g. Paar met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)
- h. Alleenstaande oudere met een zorgvraag

1.2.2 Inkomensniveaus

De rapportage laat zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hebben op de financiële positie van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus. De inkomensgrens ligt voor veel regelingen van het minimabeleid bij 120 procent van de geldende bijstandsnorm. In overleg met de gemeente Rheden is in dit rapport gekozen om begrotingen op te stellen met de volgende inkomensniveaus: bijstand of AOW, 110, 120, 121 en 150 procent (alleen voor gezinnen met kinderen) van de geldende bijstandsnorm.

1.2.3 Armoedeval

Het kan voorkomen dat een huishouden met een hoger inkomen, nadat rekening is gehouden met alle noodzakelijke uitgaven, minder overhoudt dan met een lager inkomen. Bijvoorbeeld doordat er geen recht meer is op inkomensondersteunende regelingen. Als een dergelijke armoedeval zich voordoet binnen de gestelde kaders, dan blijkt dat uit de resultaten van dit onderzoek.

Hierbij onderscheiden we twee soorten armoedevallen, namelijk een armoedeval bij uitstroom uit een bijstandsuitkering naar betaald werk (werkloosheidsval/uitstroomval) en een armoedeval bij het meer gaan verdienen (doorstroomval).

Bij huishoudens boven de AOW-gerechtigde leeftijd wordt officieel niet gesproken van een armoedeval, omdat deze gewoonlijk geen inkomensstijging meemaken. Toch kan er bij hen ook sprake zijn van een geringere bestedingsmogelijkheid bij een hoger inkomen.

1.2.4 Voorbeeld huur

De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting. De huurprijzen in dit onderzoek zijn in overleg met de gemeente Rheden vastgesteld. Hierbij is ervoor gekozen om aan te sluiten bij de gegevens op waarstaatjegemeente.nl. Hier staat een gemiddelde huurprijs van 534 euro voor corporatiewoningen. Deze gegevens dateren van 2016. Daarom is deze huur geïndexeerd met de gemiddelde huurverhoging die het CBS rapporteert. Deze is 1,9 procent in 2016, 1,6 procent in 2017 en 2,3 procent in 2018. Hiermee komen we uit op een rekenhuur van 566 euro. De rekenhuur is de kale huur inclusief servicekosten.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de onderzoeksmethode. Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de lokale inkomensondersteunende regelingen. In hoofdstuk 4 worden kort de resultaten weergegeven: Wat is de bestedingsruimte van huishoudens met een laag inkomen? En wat zijn de effecten van het minimabeleid op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen? In de visualisatie zijn de uitgebreidere resultaten terug te vinden. Ten slotte worden in hoofdstuk 5 de conclusies en aanbevelingen beschreven. In de bijlagen wordt meer informatie gegeven over bronnen van de referentiecijfers en de inkomensopbouw.

2. Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van begrotingen. Uit deze begrotingen zijn de inkomsten en uitgaven van de huishoudens af te lezen.

De begrotingen in deze rapportage zijn gemaakt voor verschillende huishoudtypen op verschillende inkomensniveaus. Hierbij gaan we ervan uit dat huishoudens in een huurwoning wonen.

De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden; in werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Wel wordt duidelijk in hoeverre een groep huishoudens een sluitende begroting heeft. Bij het opstellen van de begrotingen wordt geen rekening gehouden met schulden, omdat daarover niets algemeen te zeggen valt. Schulden komen echter vaak voor onder mensen met lage inkomens.

Maandbegrotingen

Alle begrotingen zijn maandbegrotingen, waarbij de inkomsten en uitgaven zijn omgerekend naar gemiddelde maandbedragen. In de praktijk kunnen er flinke verschillen zijn tussen de maanden van het jaar. Vakantiegeld wordt bijvoorbeeld jaarlijks uitgekeerd, maar wordt in deze rapportage uitgedrukt in een maandelijks bedrag. Het inkomen is in iedere begroting een vast gegeven.

2.2 Inkomsten

In deze rapportage worden op vijf inkomensniveaus begrotingen opgesteld voor de betreffende voorbeeldhuishoudens: het minimuminkomen (bijstand/AOW-uitkering), 110 procent, 120 procent, 121 procent en 150 procent (alleen gezinnen met kinderen) van het netto minimuminkomen. Met bijstandsniveau wordt in deze rapportage bedoeld de norm op grond van de Participatiewet, artikel 5 lid 1 sub c.

Uitgangspunt in deze rapportage is het totaal besteedbaar maandinkomen. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals netto salarissen, uitkeringen, kortingen op de belasting, huurtoeslag, vakantiegeld, kinderbijslag en kindgebonden budget. In de begrotingen is geen rekening gehouden met eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit. Hoe de regelingen doorwerken in de begrotingen en wat de invloed is op het inkomen van de verschillende huishoudens is te zien in bijlage 1.

In de rapportage wordt verondersteld dat de huishoudens maximaal gebruik maken van alle regelingen die op hen van toepassing zijn.

2.3 Uitgaven: Basispakket & Sociale participatie

De uitgavenkant vullen we in volgens de methode van het basispakket en apart de sociale participatie.

- Het basispakket: Dit zijn uitgaven die voor elk huishouden niet of moeilijk vermijdbaar zijn. Kosten die veel mensen hebben die werken, zijn opgenomen in het basispakket als aparte post werkgerelateerde kosten.

- Sociale participatie: het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor de meer vrije bestedingen. De uitgaven voor sociale participatie staan beschreven in bijlage 1.

In bijlage 1 staan ook de uitgangspunten en de samenstelling van de pakketten beschreven. Het basispakket en de sociale participatie zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

De begroting bestaat uit een pakket aan vrij goedkope artikelen (niet de allergeodkoopste) die algemeen verkrijgbaar zijn. We houden geen rekening met tweedehands artikelen.

Sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. Dit pakket is opgesteld in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau. Het gaat bijvoorbeeld om uitgaven aan contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en vervoer.

Sociale participatie wordt door velen als noodzakelijk beschouwd en is in veel gemeenten op de een of andere manier onderdeel van het minimabeleid.

Persoonlijk onvermijdbare uitgaven

Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen persoonlijk moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is vaak een tegemoetkoming mogelijk via gemeentelijk beleid.

In de begrotingen is geen rekening gehouden met kosten voor een hond of roken. Deze uitgaven worden niet gezien als noodzakelijk. Indien een huishouden hiervoor toch kosten heeft, wordt het saldo op de begroting lager dan in deze rapportage is weergegeven.

2.4 Uitgavensoorten

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud drie soorten uitgaven:

- Vaste lasten: Deze komen regelmatig terug en meestal met een contract. Voorbeelden zijn de huur, energiekosten en verzekeringen.
- Reserveringsuitgaven: Deze komen niet regelmatig voor. De hoogte is niet precies bekend. Voorbeelden hiervan zijn de kosten voor inventaris (meubels, apparatuur/witgoed) en kleding.
- Huishoudelijke uitgaven: Dit zijn steeds terugkerende uitgaven. Voorbeelden zijn voeding, was- en schoonmaakartikelen, persoonlijke verzorging.

Lokale tarieven

In deze rapportage wordt gerekend met minimale bedragen die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen. Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor heffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal.

Minimabeleid

Als er inkomensondersteunende maatregelen zijn die een vergoeding vormen voor bepaalde uitgavenposten, dan is hier rekening mee gehouden in de begrotingen. De regelingen staan beschreven in het volgende hoofdstuk.

2.5 Voorwaarden aan de begrotingen

Aan de begrotingen worden drie belangrijke voorwaarden opgelegd.

1. Zeer goed met geld kunnen omgaan

Een goed overzicht van alle inkomsten en uitgaven is noodzakelijk. Alleen dan kan er voldoende geld opzij worden gezet om onregelmatige uitgaven te kunnen doen. Een gebrek aan goed overzicht kan vaak confronterend zijn en moeilijk te doorbreken.

Deze voorwaarde is voor een deel te vangen in competenties voor goed financieel beheer. Het gaat hierbij niet alleen om vaardigheden, maar ook om gedragsaspecten, zoals het omgaan met verleidingen. Daarom is inkomensondersteuning alleen niet voldoende. Het is ook belangrijk om ondersteuning op het gebied van het aanleren van vaardigheden te bieden, aangevuld met ondersteuning die rekening houdt met min of meer individuele gedragsaspecten.

2. Alle inkomensondersteuning aanvragen

Toeslagen en tegemoetkomingen beslaan vaak een groot deel van het totale inkomstenplaatje. Het is daarom belangrijk om te weten hoe en waar inkomensondersteuning moet worden aangevraagd. Het tijdig doorgeven van gegevens is hierbij belangrijk. En daarmee dus ook een actieve houding.

3. Geen grote persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

Hoge uitgaven zoals afbetalingen, zorgkosten of een hoge huur, kunnen het moeilijk of onmogelijk maken om een sluitende begroting op te stellen. Als de uitgaven niet omlaag gebracht kunnen worden, dan resteert er niks anders dan om te bezuinigen op overige uitgaven. In het geval van de begrotingen met minimale uitgaven, zoals ze in dit rapport zijn opgesteld, ontstaat het gevaar dat er teveel bezuinigd wordt en er totaal geen reserves meer zijn om tegenslagen op te kunnen vangen.

2.6 Extra uitgaven bij een zorgvraag

In dit onderzoek is ook een huishouden opgenomen met een zorgvraag. We gaan er vanuit dat er extra kosten worden gemaakt in verband met zorg.

De uitgangspunten bij de zorgvraag in dit onderzoek zijn de volgende:

1. Er wordt vijf dagen per week gebruik gemaakt van een maaltijdvoorziening.
2. Er zijn dieetkosten.
3. Het huishouden maakt gebruik van 2 uur huishoudelijke hulp en 4 uur persoonlijke verzorging per week. De eigen bijdrage wordt geïnd door het CAK.
4. Er wordt om medische redenen gebruik gemaakt van sociale alarmering.
5. Er zijn extra waskosten en daarmee extra slijtage van kleding. We gaan uit van twee keer per week extra wassen. Dit is 10 euro extra waskosten per maand. We gaan uit van belastingaftrek. Het gaat om een forfaitair bedrag van 300 euro.

6. Het huishouden maakt gebruik van collectief afhankelijk vervoer. We gaan uit van 4 keer per jaar ziekenhuisbezoek en 1 keer per week een korte rit. Er geldt in de gemeente Rheden een tarief van 17 cent per kilometer naast een instaptarief van 95 cent voor Wmo-reizigers. De gebruikelijke kosten voor vervoer in verband met het onderhoud van een fiets maakt dit huishouden niet en zijn in mindering gebracht.
7. Het huishouden maakt extra kosten voor attenties van de hulp van 8 euro per maand.
8. Het huishouden maakt extra kosten voor medicijnen. Naast medicijnen op recept, die volledig worden vergoed, houden we ook rekening met een beperkt bedrag aan eigen betalingen voor medicijnen zonder recept.
9. Het huishouden maakt extra kosten voor hulpmiddelen en woningaanpassingen. Het gaat om een bedrag van 54 euro per maand. Deze kosten worden gedeeltelijk gedekt door de Wmo. Ook is belastingaftrek mogelijk. Uit onderzoek van het Nivel (zie hieronder) blijkt dat er toch een bedrag aan eigen betalingen kan zijn.

Een aantal van deze kosten zijn afkomstig uit de Monitor Werk en Inkomen 2015 van het Nivel. In de Monitor is deelnemers aan het Chronisch Zieken en Gehandicapten Panel gevraagd naar hun eigen betalingen in verband met zorg.

Het gaat in dit voorbeeld om een vrij zware zorgvraag. Voor een aantal van deze extra uitgaven zijn vergoedingen en tegemoetkomingen mogelijk via onder andere belastingaftrek, zorgverzekering, Wmo/Wlz en bijzondere bijstand. Deze staan beschreven in het volgende hoofdstuk.

2.7 De begrotingen

Volgens de methodiek die hierboven staat beschreven, worden de begrotingen opgesteld. Deze begrotingen staan in bijlage 2.

3. Minimabeleid

Huishoudens met een laag inkomen hebben te maken met diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning. Deze worden in dit hoofdstuk beschreven. Paragraaf 3.1 beschrijft de landelijke regelingen; in paragraaf 3.2 komen de lokale inkomensondersteunende regelingen aan bod. Per regeling wordt toegelicht hoe deze in de begroting verwerkt is.

3.1 Landelijk minimabeleid

Bij het opstellen van de begrotingen worden de landelijke heffingskortingen (algemene heffingskorting, arbeidskorting, inkomensafhankelijke combinatiekorting en de [alleenstaande] ouderenkorting), landelijke toeslagen (zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebonden budget) en de kinderbijslag in de berekeningen opgenomen.

Landelijke heffingskortingen

Heffingskortingen zijn kortingen op de belasting. Hiermee wil de overheid bepaalde groepen ondersteunen. Denk aan ouders, ouderen en gehandicapten. Door de heffingskorting betalen zij minder belasting.

Er zijn verschillende heffingskortingen.

De volgende heffingskortingen (2019) zijn voor de voorbeeldhuishoudens van belang:

- > *Algemene heffingskorting*
Voor iedereen boven de 18 die inkomstenbelasting betaalt, ook als ze niet werken. De algemene heffingskorting bedraagt maximaal 2.477 euro per jaar.
- > *Arbeidskorting*
Voor iedereen die betaald werk doet, ook als ze daarnaast nog gedeeltelijk een uitkering hebben. De arbeidskorting bedraagt maximaal 3.399 euro per jaar.
- > *Inkomensafhankelijke combinatiekorting*
Voor werkende ouders met kinderen jonger dan 12 jaar. Deze wordt toegekend aan de alleenstaande ouders of aan de minst verdienende fiscale partner. Deze heffingskorting bedraagt maximaal 2.835 euro per jaar.
- > *Ouderenkorting en alleenstaande ouderenkorting*
Heffingskortingen voor AOW-gerechtigden. De ouderenkorting bedraagt maximaal 1.596 euro per jaar; de alleenstaande-ouderenkorting is 429 euro per jaar.

Landelijke toeslagen

Toeslagen zijn bijdragen van de overheid om tegemoet te komen in de kosten voor de zorgverzekering, huur of kind(eren). Of een huishouden recht heeft op bepaalde toeslagen, is afhankelijk van een aantal factoren (bijvoorbeeld inkomen).

De volgende toeslagen zijn van belang voor de voorbeeldhuishoudens:

- > *Zorgtoeslag*
Zorgtoeslag is een bijdrage van de overheid voor de kosten van de zorgverzekering. Iemand kan aanspraak maken op zorgtoeslag vanaf 18 jaar. Dit geldt voor zowel alleenstaanden als stellen. Het inkomen moet wel onder de inkomensgrens vallen. Een alleenstaande heeft recht op zorgtoeslag bij een inkomen van 29.562 euro of minder. Voor samenwonenden is deze grens 37.885 euro.

De zorgtoeslag voor een alleenstaande is maximaal 99 euro per maand. Voor een stel is de zorgtoeslag maximaal 192 euro. Hoe lager het inkomen, hoe meer toeslag iemand ontvangt.

> *Huurtoeslag*

Huurtoeslag is een bijdrage van de overheid in de huurkosten. Huurders van een zelfstandige woning kunnen in aanmerking komen voor huurtoeslag. De hoogte van de huurtoeslag is afhankelijk van het inkomen, het vermogen en de huur.

> *Kinderopvangtoeslag*

Kinderopvangtoeslag is een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang. De kinderopvangtoeslag is geregeld in de Wet Kinderopvang. De wet geldt voor dagopvang voor kinderen van 0 tot 4 jaar en buitenschoolse opvang voor basisschoolkinderen. Maar ook voor opvang door ouderparticipatiecrèches of gastouders via een gastouderbureau. Informele opvang door familie of kennissen valt hier dus niet onder.

Om voor kinderopvangtoeslag in aanmerking te komen moet de instelling zijn aangemeld bij het Landelijk Register Kinderopvang. Ook moeten beide ouders werken, tenzij er een re-integratietraject wordt gevolgd.

De vergoeding wordt berekend over een maximaal uurtarief van 8,02 euro voor kinderen tot vier jaar in de dagopvang. Wanneer iemand per uur meer dan dit bedrag betaalt, ontvangt hij of zij over dit extra deel geen toeslag.

Er gelden grenzen voor het totaal aantal uren waarvoor kinderopvangtoeslag aangevraagd kan worden.

> *Kindgebonden budget*

Iedereen met kinderen jonger dan 18 jaar kan in aanmerking komen voor het kindgebonden budget. Dit is een maandelijkse, inkomensafhankelijke bijdrage in de kosten van kinderen. Voorwaarde is dat iemand zijn of haar kind 'in belangrijke mate onderhoudt'.

In 2019 ontvangt iemand met een verzamelinkomen tot 20.941 euro het maximale bedrag aan kindgebonden budget. Na dit inkomen wordt de hoogte van het kindgebonden budget geleidelijk afgebouwd. Het bedrag aan kindgebonden budget is afhankelijk van het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen.

> *Kinderbijslag*

Een ouder heeft u recht op kinderbijslag voor thuiswonende eigen kinderen, stiefkinderen en soms pleegkinderen onder de 16 jaar. Kinderbijslag wordt eenmaal per kwartaal uitgekeerd. De bedragen worden in het geval van meerdere kinderen bij elkaar opgeteld. De bedragen voor kinderbijslag zijn afhankelijk van de leeftijd van het kind. De kinderbijslag voor een kind onder de 6 jaar is 219,67 euro per kwartaal.

3.2 Lokale minimabeleid

Naast de landelijke inkomensondersteunende maatregelen heeft de gemeente Rheden voor huishoudens met een laag inkomen ook een eigen minimabeleid. In deze paragraaf wordt aangegeven hoe het lokale minimabeleid is verwerkt in de begrotingen.

3.2.1 Lokaal kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Rheden kan kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing bij gebruik van een container van 140 liter. Bij gebruik van een grotere container komen de meerkosten niet in aanmerking voor kwijtschelding. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen een- en meerpersoonshuishoudens. In de rapportage is er daarom vanuit gegaan dat elk huishouden gebruik maakt van een container van 140 liter. Door deze aanname komen de volledige kosten van de afvalstoffenheffing in aanmerking voor kwijtschelding en wordt er geen onderscheid naar huishoudensomvang gemaakt. Naast de afvalstoffenheffing is ook kwijtschelding mogelijk voor de rioolrechten.

Bij het waterschap is kwijtschelding mogelijk voor de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing ingezetenen. In de gemeente Rheden zijn twee waterschappen actief, namelijk Vallei & Veluwe en Rijn & IJssel. In overleg is besloten om in de berekeningen de tarieven van Rijn & IJssel te hanteren. Bij dit waterschap zijn de meeste huishoudens aangesloten.

Bij de berekening van de kwijtschelding hanteert het waterschap de norm van 100 procent van de toepasselijke bijstandsnorm.

De gemeente en het waterschap berekenen de draagkracht en kwijtschelding apart.

3.2.2 Collectieve (aanvullende) zorgverzekering

Het verzekeren tegen ziektekosten is voor iedereen wettelijk verplicht. De gemeente Rheden biedt inwoners met een laag inkomen een collectieve zorgverzekering aan. Het gaat om een pakket bij zorgverzekeraar Menzis. Er kan gekozen worden voor 2 aanvullende pakketten. In de berekeningen wordt er vanuit gegaan dat elk huishouden gebruik maakt van het duurste pakket, ongeacht de zwaarte van de zorgvraag. Dit is lijn met de MER 2017. De premie voor dit pakket is € 149,65 per maand. Dit is de som van de basisverzekering, het meest uitgebreide aanvullende pakket en de middelste tandartsverzekering. Hierin is de bijdrage van de gemeente al verwerkt. Het eigen risico wordt niet herverzekerd.

De premie is in de begrotingen opgenomen onder de post "zorgverzekering". De zorgtoeslag die huishoudens ontvangen is in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

3.2.3 Individuele Inkomenstoeslag

De individuele Inkomenstoeslag (IIT) is bedoeld voor mensen die geen zicht hebben op inkomensverbetering en jonger zijn dan de AOW leeftijd. Het gaat om huishoudens die minimaal één jaar moeten rondkomen van een inkomen van maximaal 110 procent van het wettelijk minimumloon. Bij de resultaten van deze rapportage worden de saldi van huishoudens die in aanmerking komen voor de individuele inkomenstoeslag apart gepresenteerd.

3.2.4 Gelrepas volwassenen en kinderen

De Gelrepas biedt korting op activiteiten op het gebied van sport, cultuur en sociaal terrein. Alle gezinsleden krijgen een eigen pas.

Het Nibud hanteert tarieven per persoon voor sport en cultuur. Voor kinderen tot 12 jaar wordt gerekend met een bedrag voor sportactiviteiten van 11,50 euro per kind. Voor kinderen van 12 jaar en ouder en voor volwassenen is het bedrag 17,50 euro per persoon. Voor cultuur is een bedrag van 17,50 euro per persoon opgenomen. Hierbij wordt geen onderscheid naar leeftijd gemaakt. Bij culturele activiteiten geldt standaard voor iedereen een eigen bijdrage van 10 procent.

Voor kinderen vindt een volledige vergoeding van de kosten plaats. Voor jonge kinderen komt dit neer op een bedrag van $(11,50+17,50) * 12$ is 348 euro per jaar. Voor oudere kinderen is de vergoeding $(17,50 + 17,50) * 12$ is 420 euro per jaar.

Volwassenen krijgen volgens de regeling 50 procent van de kosten vergoed. Voor hen wordt gerekend met een bedrag van 210 euro per jaar.

De eigen bijdrage voor culturele activiteiten is $17,50 * 12 * 0,1 = 21$ euro per jaar.

Alle bedragen worden verrekend met de kosten voor de post sociale participatie. De maximale vergoedingen vanuit de Gelrepas zijn hoger, maar het resterende deel wordt verder niet meegenomen in de berekeningen.

3.2.5 Indirecte schoolkosten

De gemeente Rheden heeft een regeling indirecte schoolkosten met aparte bedragen voor basisonderwijs (75 euro) en voortgezet onderwijs (175 euro). Het Nibud rekent voor het basisonderwijs een bedrag van 5 euro per maand. In de berekeningen wordt daarom een vergoeding van 60 euro per jaar opgenomen en verrekend met de post onderwijs.

Voor een huishouden met kinderen in het voortgezet onderwijs is een vergoeding van 175 euro per jaar per huishouden mogelijk. Dit bedrag wordt volledig opgenomen in de begroting als vergoeding op de post onderwijs.

3.2.6 Winterkledingpas

Deze regeling wordt door Stichting Leergeld uitgevoerd en is op verzoek van de gemeente Rheden meegenomen in de berekeningen. De vergoedingen van 75 euro per jaar (voor jonge kinderen) en 150 euro per jaar (voor oudere kinderen) worden verrekend met de post kleding.

3.2.7 Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld

Naast het gemeentelijk minimabeleid van de gemeente Rheden zijn er ook regelingen vanuit het Jeugdsportfonds en Stichting Leergeld. Deze regelingen worden niet meegenomen in de berekeningen, met uitzondering van de winterkledingpas.

Het Nibud hanteert basisbedragen voor uitgaven aan sport. De vergoedingen vanuit de Gelrepas zijn toereikend om die kosten te dekken. Daarom worden de vergoedingen die vanuit het Jeugdfonds Sport en Cultuur mogelijk zijn buiten beschouwing gelaten. De zwemlessen die geboden worden, worden ook buiten beschouwing gelaten, omdat hiervoor geen aparte kosten in de begroting zijn opgenomen.

Stichting Leergeld verstrekt (zoveel mogelijk tweedehands) computers, fietsen, fietsenreparaties, kosten voor schoolkampen of andere school gerelateerde cursussen, culturele activiteiten, de winterkledingpas en de kosten voor een zwemabonnement. Deze regelingen worden niet meegenomen, omdat ze in natura zijn (laptop, fiets), de Gelrepas en de regeling indirecte schoolkosten de kosten voldoende dekt (schoolkamp, culturele activiteiten) of de kosten niet in de begroting zijn opgenomen (zwemlessen). In de berekeningen is wel rekening gehouden met de winterkledingpas.

3.2.8 Bijzondere bijstand

De gemeente Rheden verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. De individuele bijzondere bijstand wordt in dit onderzoek niet meegenomen omdat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie.

3.2.9 Kinderopvang en peuterspeelzaal

In de gemeente Rheden is een vergoeding mogelijk voor de peuterspeelzaal als een huishouden niet in aanmerking komt voor kinderopvangtoeslag. Deze vergoeding is voor iedereen, ongeacht de hoogte van het inkomen. Wel is er altijd een ouderbijdrage verschuldigd, ook voor huishoudens op bijstandsniveau. In de berekeningen is daarom rekening gehouden met de hoogte van die ouderbijdrage.

Huishoudens die gebruik maken van de peuterspeelzaal zijn het eenoudergezin met jonge kinderen en paren met jonge kinderen. In principe zijn de ouders thuis en is opvang niet nodig. Maar voor het sociale aspect is de peuterspeelzaal wel belangrijk. Het eenoudergezin maakt op bijstandsniveau dan ook gebruik van de peuterspeelzaal. Zodra de ouder gaat werken, gaat het kind naar de kinderopvang. Bij paren met jonge kinderen gaat het Nibud er vanuit dat er altijd minimaal een ouder thuis is. Dit huishouden maakt op elk inkomensniveau gebruik van de peuterspeelzaal en niet van de kinderopvang.

We gaan er vanuit dat er 7 uur per week en maximaal 40 weken per jaar gebruik gemaakt wordt van de peuterspeelzaal, omdat de vergoeding vanuit de gemeente voor maximaal dit aantal uur is. De ouderbijdrage is inkomensafhankelijk en bedraagt voor het eenoudergezin met jonge kinderen op 100 procent van de norm 7,47 euro per maand (32 cent per uur). Voor paren met jonge kinderen geldt een maandbedrag van 9,33 euro (40 cent per uur). Bij de inkomensgrens van 150 procent is het maandbedrag waarmee gerekend wordt 20,07 euro (86 cent per uur).

3.3 Huishoudens met een zorgvraag

In dit onderzoek wordt een huishouden met een zorgvraag onderzocht, namelijk een alleenstaande oudere met een zorgvraag (AOW-gerechtigd).

Eigen bijdrage Wmo

De eigen bijdrage Wmo is sinds 2019 niet meer inkomensafhankelijk en bedraagt 17,50 euro per 4 weken. Dit is 19 euro per maand. Deze kosten worden vergoed vanuit de collectieve zorgverzekering. Op de begroting komen er dan ook geen kosten bij voor de huishoudens tot en met een inkomen van 120 procent van de norm. Huishoudens op 121 procent van de norm hebben geen recht op de collectieve zorgverzekering. Bij deze huishoudens komt er 19 euro bij op de post niet-vergoede ziektekosten.

Maaltijdvoorziening

We gaan uit van 5 warme maaltijden per week. Tot en met een inkomen van 120 procent van de norm is de hoogte van de eigen bijdrage gelijk aan de Nibud basisbedragen voor voeding. In de begroting zijn deze voedingsbedragen al opgenomen. Er komen dus geen extra kosten bij voor de maaltijdvoorziening. Vanaf een inkomen van 121 procent van de norm is de eigen bijdrage voor voeding gelijk aan de eigen bijdrage Wmo van 17,50 euro per vier weken. Deze kosten van 19 euro per maand worden als meerkosten opgeteld bij de post voeding. Huishoudens met een inkomen hoger dan de grens van 120 procent hebben dus te maken met zowel de eigen bijdrage Wmo als de eigen bijdrage voeding ter hoogte van de eigen bijdrage Wmo.

Dieetmeerkosten

We gaan uit van een natriumbeperkt dieet. Er komt maandelijks 8 euro aan meerkosten bij op de post voeding. Er wordt geen bijzondere bijstand verstrekt. Voor deze kosten is wel belastingaftrek mogelijk. Deze vergoeding komt in de begroting terug bij de post voorlopige aanslag aan de inkomstenkant.

Dieetkosten worden ook vergoed vanuit de collectieve zorgverzekering die de gemeente Rheden aanbiedt. In beide gevallen (belastingaftrek of via de zorgverzekering) is de vergoeding tot en met een inkomen van 120 procent van de norm volledig. Huishoudens op 121 procent komen wel voor volledige vergoeding in aanmerking via de belastingaftrek, maar niet via de collectieve zorgverzekering. In overleg met de gemeente Rheden is besloten de vergoeding te verwerken in de belastingaftrek.

Personenalarmering

Deze kosten worden volledig vergoed door de collectieve zorgverzekering. Huishoudens op 121 procent van de norm hebben geen recht meer op deze vergoeding. Voor deze huishoudens komen er meerkosten van 15 euro per maand bij. Deze extra kosten worden opgeteld bij de post niet-vergoede ziektekosten.

Collectief vraagafhankelijk vervoer

Voor deze post gaan we uit van 1 rit per week van 5 kilometer enkele reis. In totaal is dit 40 kilometer per maand. Het tarief per kilometer is 17 cent, het opstaptarief 95 cent per enkele reis. In totaal komt dit neer op een bedrag van 14,40 euro per maand. We gaan er vanuit dat huishoudens met een zorgvraag geen gebruik maken van de fiets. Daarom brengen we de kosten voor onderhoud van de fiets (8,84 euro per maand) in mindering. In totaal komt er dan 5,56 euro aan meerkosten bij op de post vervoer. De gemeente Rheden kent hiervoor een financiële tegemoetkoming van maximaal 500 euro per jaar. Dit is ruim voldoende om de reiskosten te compenseren. In de begrotingen rekenen we met een volledige vergoeding van de 5,56 euro per maand. Deze vergoeding wordt verrekend met de post vervoer. Het resterende deel van de regeling laten we buiten beschouwing.

Vervoer naar een specialist

We gaan er vanuit dat er 4 keer per jaar een langere rit gemaakt wordt naar een specialist. We rekenen hierbij met 50 kilometer heen en terug. In totaal is dit 200 kilometer per jaar. Het starttarief is 3,19 euro en het tarief per kilometer is 2,35 euro. In totaal is dit 41,29 euro per maand aan meerkosten. Dit wordt in de begroting opgeteld bij de post vervoer. 38 euro per maand komt in aanmerking voor belastingaftrek. Dit bedrag wordt aan de inkomstenkant verrekend met de post voorlopige aanslag.

Extra wassen

Bij de huishoudens met een zorgvraag gaan we er vanuit dat extra wassen in totaal 10 euro per maand kost. Deze kosten worden opgeteld bij de post was- en schoonmaakmiddelen. Voor deze kosten is belastingaftrek mogelijk. Dit betreft een vast bedrag van 300 euro per jaar per persoon, oftewel 25 euro per maand. Dit bedrag wordt verrekend met de post voorlopige aanslag aan de inkomstenkant.

Hulpmiddelen en aanpassingen

Voor kosten voor hulpmiddelen en aanpassingen wordt in de gemeente Rheden geen bijzondere bijstand verstrekt. We rekenen voor deze post 54 euro per maand. Deze kosten worden opgeteld bij de post niet-vergoede ziektekosten. De helft van deze kosten komt in aanmerking voor belastingaftrek. Dat komt terug in de post voorlopige aanslag aan de inkomstenkant.

Attentiekosten

We gaan er vanuit dat huishoudens met een zorgvraag kosten maken voor attenties voor de hulp. Dit komt neer op 8 euro per maand. Deze kosten worden opgeteld bij de post niet-vergoede ziektekosten. Hier staat geen vergoeding tegenover.

Geneesmiddelen op recept

Voor deze uitgaven komt er in de begroting 10 euro per maand bij op de post niet-vergoede ziektekosten. Deze kosten kunnen volledig van de belasting worden afgetrokken. Dat is verwerkt in de post voorlopige aanslag aan de inkomstenkant.

4. Resultaten

4.1 Saldo inkomsten min uitgaven

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van het onderzoek.

Een en ander wordt schematisch weergegeven in tabel 1 op de volgende pagina. De tabel bevat per voorbeeldhuishouden een overzicht van het saldo van inkomsten min uitgaven bij verschillende inkomensniveaus. Achtereenvolgens is het saldo weergegeven nadat:

- alleen de uitgaven uit het basispakket zijn gedaan;
- zowel de uitgaven uit het basispakket als voor sociale participatie zijn gedaan;
- alleen de uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, rekening houdend met de Individuele Inkomenstoeslag (IIT);
- zowel de uitgaven uit het basispakket als voor sociale participatie zijn gedaan, rekening houdend met de Individuele Inkomenstoeslag (IIT).

Verder is de volgende codering weergegeven:

- Een negatief saldo op de maandbegroting is in rood weergegeven;
- Als een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een pijltje.
- Een rood pijltje betekent een armoedeval ten opzichte van de situatie met een bijstandsuitkering (uitstroomval/werkloosheidsval).
- Een grijs pijltje betekent een armoedeval ten opzichte van het voorliggende inkomensniveau (doorstroomval).

Het kan voorkomen dat een huishouden op een bepaald inkomensniveau te maken heeft met zowel een doorstroom- als een uitstroomval. In dat geval kleurt het pijltje rood.

Uit de tabel valt af te lezen dat er voor een alleenstaande met een bijstandsuitkering 60 euro per maand resteert nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan. Als naast de uitgaven uit het basispakket ook alle uitgaven aan sociale participatie zijn gedaan, dan is er een tekort van 18 euro. Hierbij is rekening gehouden met alle landelijke en lokale inkomensondersteunende maatregelen.

In de visualisatie worden alle resultaten gepresenteerd. Ook wordt hierin de hoogte van eventuele armoedevallen grafisch weergegeven. Meer informatie hierover is te vinden in de bijgeleverde handleiding. In overleg met de gemeente Rheden worden in deze paragraaf alleen de belangrijkste resultaten besproken.

Tabel 1: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven

a. Alleenstaande		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 60	€ -18	€ 83	€ 5	
110%	€ 72	€ -6	€ 94	€ 17	
120%	€ 166	€ 88	€ 166	€ 88	
121%	€ 175	€ 82 ↓	€ 175	€ 82 ↓	

b. eenoudergezin met 2 jonge kinderen 3 & 5 jaar		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 398	€ 262	€ 427	€ 291	
110%	€ 694	€ 559	€ 723	€ 588	
120%	€ 812	€ 677	€ 812	€ 677	
121%	€ 814	€ 663 ↓	€ 814	€ 663 ↓	
150%	€ 1.049	€ 898	€ 1.049	€ 898	

c. eenoudergezin met 2 oudere kinderen 14 & 16 jaar		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 239	€ 115	€ 268	€ 144	
110%	€ 556	€ 432	€ 585	€ 461	
120%	€ 688	€ 564	€ 688	€ 564	
121%	€ 645 ↓	€ 505 ↓	€ 645 ↓	€ 505 ↓	
150%	€ 722	€ 582	€ 722	€ 582	

d. Paar zonder kinderen		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 83	€ -35	€ 116	€ -3	
110%	€ 122	€ 3	€ 154	€ 36	
120%	€ 201	€ 83	€ 201	€ 83	
121%	€ 204	€ 54 ↓	€ 204	€ 54 ↓	

e. Ouder paar		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 298	€ 180			
110%	€ 303	€ 184			
120%	€ 392	€ 273			
121%	€ 402	€ 252 ↓			

f. paar met 2 jonge kinderen 3 & 5 jaar		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 230	€ 54	€ 263	€ 86	
110%	€ 269	€ 92	€ 301	€ 125	
120%	€ 335	€ 159	€ 335	€ 159	
121%	€ 325 ↓	€ 117 ↓	€ 325 ↓	€ 117 ↓	
150%	€ 359	€ 151	€ 359	€ 151	

g. paar met 2 oudere kinderen 14 & 16 jaar		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 87	€ -78	€ 119	€ -46	
110%	€ 125	€ -40	€ 158	€ -7	
120%	€ 191	€ 26	€ 191	€ 26	
121%	€ 138 ↓	€ -58 ↓	€ 138 ↓	€ -58 ↓	
150%	€ 171	€ -25	€ 171	€ -25	

h. Alleenstaande oudere met zorgvraag		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 171	€ 93			
110%	€ 175	€ 97			
120%	€ 256	€ 178			
121%	€ 213 ↓	€ 120 ↓			

4.2 Tekorten en armoedevallen

Tekorten

In de gemeente Rheden is sprake van enkele tekorten op de begrotingen van minima. Uit tabel 1 blijkt dat na bekostiging van het basispakket geen enkel huishouden een tekort op de begroting heeft.

Als ook de uitgaven voor sociale participatie zijn gedaan, dan heeft de alleenstaande een tekort op bijstandsniveau en op 110 procent van de norm, van respectievelijk 18 en 6 euro. Het paar zonder kinderen heeft op bijstandsniveau een tekort van 35 euro en het paar met 2 oudere kinderen heeft tekorten op bijna alle onderzochte inkomensniveaus, behalve op 120 procent. Deze tekorten bedragen 78 euro op bijstandsniveau, 40 euro op 110 procent, 58 euro op 121 procent en 25 euro op 150 procent. Een belangrijke oorzaak van deze tekorten ligt in het feit dat een paar de kosten van twee volwassenen moet dragen, zoals de kosten van de zorgverzekering, kleding en voeding. Daar komen de kosten voor de oudere kinderen nog bij, die hoger liggen dan de uitgaven voor jonge kinderen. Deze combinatie maakt dit huishoudtype financieel zeer kwetsbaar.

Als ook naar de IIT wordt gekeken, dan vallen de tekorten bij de alleenstaande weg. Het tekort van een paar zonder kinderen op bijstandsniveau wordt verkleind naar 3 euro. Het paar met 2 oudere kinderen blijft op alle genoemde inkomensniveaus tekorten houden, hoewel deze uiteraard wel kleiner worden. Op bijstandsniveau is er een tekort van 46 euro, op 110 procent is het tekort 7 euro. Bij de inkomensniveaus daarboven is geen IIT mogelijk en blijven de tekort dus gelijk (58 en 25 euro).

Doorstroomval

Van een doorstroomval is sprake als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt (of meer tekort komt) dan op het voorliggende inkomensniveau. In deze rapportage zien we alleen doorstroomvallen op 121 procent. Met andere woorden, een huishouden met een inkomen op 120 procent, dat op een gegeven moment 1 procent meer gaat verdienen, heeft op dat moment minder bestedingsruimte dan in de situatie waarin het inkomen nog 120 procent was.

De volgende huishoudens krijgen op een inkomensniveau van 121 procent van de norm mee te maken met een doorstroomval als de uitgaven uit het *basispakket* zijn gedaan:

- Eenoudergezin met 2 oudere kinderen
- Paar met 2 jonge kinderen
- Paar met 2 oudere kinderen
- Alleenstaande oudere met zorgvraag

De doorstroomval ontstaat door het wegvallen van regelingen uit het gemeentelijk minimabeleid. Vanaf 121 procent bestaat er geen recht meer op bijna alle regelingen. Er bestaat dan alleen nog recht op de Gelrepas voor kinderen.

Als ook de uitgaven voor sociale participatie zijn gedaan, krijgt elk onderzocht huishoudtype te maken met een doorstroomval op een inkomensniveau van 121 procent van de norm. De hoogte van deze doorstroomval loopt uiteen van 6 euro per maand voor een alleenstaande tot 84 euro per maand voor een paar met 2 oudere kinderen. De hoogte van alle doorstroomvallen uit tabel 1 is opgenomen in de visualisatie.

Inclusief IIT verandert er weinig. Alleen de situatie voor het paar met 2 oudere kinderen wordt iets anders. Zij hebben op 121 procent van de norm na bekostiging van zowel het restpakket als de sociale participatie niet alleen te maken met een doorstroomval, maar ook met een uitstroomval. Het tekort op dit inkomensniveau is 12 euro per maand groter dan het tekort op bijstandsniveau.

Uitstroomval

Een uitstroomval ontstaat als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt (of meer tekort komt) dan op bijstandsniveau. Zoals hierboven is aangegeven, doet deze situatie zich voor bij een paar met twee oudere kinderen, dat op bijstandsniveau ook de IIT ontvangt. De bestedingsruimte bij een bijstandsuitkering plus IIT is hoger dan de bestedingsruimte op 121 procent.

Bij de overige huishoudens doet zich geen uitstroomval voor.

Huishouden met zorgvraag

In dit rapport is gekozen voor een bepaalde zorgvraag om het effect van zorgkosten en tegemoetkomingen voor deze kosten op de bestedingsruimte van huishoudens met een laag inkomen in kaart te brengen. De zorgvraag is een weergave van vaak voorkomende kosten. In werkelijkheid hebben mensen te maken met zeer uiteenlopende zorgbehoeftes en varieert de hoogte van de zorgkosten sterk in individuele gevallen. Dat betekent dat conclusies die getrokken worden op basis van de uitkomsten, rekening houdend met de zorgvraag zoals die in dit rapport is geformuleerd, niet zonder meer gelden voor iedereen met zorgkosten. Het geeft wel aan dat een groot deel van de vaak voorkomende zorgkosten wordt vergoed. En dat mensen in veel gevallen daarnaast nog eigen betalingen in verband met zorg hebben.

5. Conclusie en adviezen

Dit hoofdstuk beschrijft, naar aanleiding van de resultaten in de vorige hoofdstukken, de conclusies. Daarnaast worden er verschillende adviezen gegeven voor de aanpassing van regelingen in het kader van minimabeleid van de gemeente Rheden.

5.1 Conclusies

Welke huishoudens hebben het moeilijk?

Paren met twee oudere kinderen kunnen op vier van de vijf onderzochte inkomensniveaus het basispakket inclusief sociale participatie niet bekostigen. De belangrijkste oorzaak van dit tekort ligt in het feit dat paren de kosten voor twee volwassenen moeten dragen. Ter vergelijking, een eenoudergezin ontvangt in Rheden op bijstandsniveau 70 procent van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop vanuit het kindgebonden budget, wat samen ongeveer neerkomt op 90 procent van de norm voor een paar. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10 procent) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering. Paren met kinderen hebben met nog grotere tekorten te maken. Met name oudere kinderen drukken sterk op de begroting. Deze kosten worden niet volledig gecompenseerd door (leeftijdsafhankelijke) kindgebonden toeslagen.

Bovengenoemde factoren vinden hun oorsprong in het Rijksbeleid. Gemeenten kunnen via het eigen beleid trachten de gevolgen hiervan te repareren. De gemeente Rheden heeft al een aantal goede beleidskeuzes gemaakt om de bestedingsruimte voor paren met kinderen te verruimen, zoals een gunstige collectieve zorgverzekering, een winterkledingpas vanuit Stichting Leergeld, onderwijsregelingen en een ruime inkomensgrens voor de Gelrepas voor kinderen. Desondanks blijven er bij paren met oudere kinderen tekorten bestaan.

Welke huishoudens kennen armoede- of doorstroomvallen?

In de gemeente Rheden hebben na bekostiging van het basispakket vier van de onderzochte huishoudtypen te maken met een doorstroomval bij een inkomensniveau van 121 procent:

- Eenoudergezin met 2 oudere kinderen
- Paar met 2 jonge kinderen
- Paar met 2 oudere kinderen
- Alleenstaande oudere met zorgvraag

Als ook de uitgaven aan sociale participatie zijn gedaan, krijgen alle onderzochte huishoudtypen te maken met een doorstroomval op 121 procent. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het wegvallen van het recht op regelingen uit het gemeentelijk minimabeleid. Een inkomen op 121 procent van de norm is nauwelijks inkomensstijging ten opzichte van 120 procent, maar leidt wel tot verlies van gemeentelijke ondersteuning. De vergoedingen vanuit bijna alle regelingen lopen namelijk door tot en met een inkomensniveau van 120 procent.

Voor een paar met twee oudere kinderen en een inkomen op 121 procent van de geldende bijstandsnorm betekent dit het wegvallen van 89 euro per maand aan gemeentelijke ondersteuning. De Gelrepas voor volwassenen vervalt (35 euro per maand) en er bestaat

geen recht meer op de regelingen winterkledingpas (25 euro per maand) en vergoeding indirecte schoolkosten (29 euro per maand) De landelijke toeslagen kennen op 121 procent een minimale afbouw.

Een paar met oudere kinderen dat ook IIT ontvangt, is op bijstandsniveau (financieel) beter af dan op 121 procent van de norm.

5.2 Adviezen

In deze paragraaf geven we enkele adviezen over het gemeentelijk minimabeleid, aangevuld met enkele algemene adviezen. Voor de regelingen die niet vermeld staan, adviseert het Nibud het gemeentelijk beleid te continueren.

Verminder niet-gebruik regelingen

In de berekeningen is ervan uitgegaan dat alle aanspraken op landelijke en lokale regelingen zijn aangevraagd. Dat is echter niet voor ieder huishouden een vanzelfsprekendheid¹. De gemeente Rheden kan het gebruik van lokale regelingen stimuleren door hieraan publiciteit te geven en de toegang tot deze regelingen te vereenvoudigen. Ook voorlichting door intermediairs is vaak doeltreffend.

Stimuleer goed financieel beheer

Om rond te kunnen komen van een minimuminkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van inventaris. We gaan ervan uit dat het huishouden niet leent, zodat er niet nog extra kosten van rente en aflossing bijkomen. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Voor deze huishoudens is het aan te bevelen cursussen of begeleiding te organiseren. Het Nibud, en ook andere (lokale) organisaties, hebben hiervoor een uitgebreid aanbod.

Help energielasten verlagen

Het is te verwachten dat de energielasten een groter deel van de woonlasten en daarmee van de totale begroting van minima innemen. Juist voor de huishoudens in een energie-onzuinige woning kan een besparing op deze kosten positief bijdragen aan de bestedingsruimte. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat juist minima vaak in minder goed geïsoleerde woningen wonen, waardoor ze ook een hoger verbruik dan gemiddeld hebben. Producten zoals ledlampen en isolatiefolies, waarvan de aanschafkosten voor deze doelgroep vaak te hoog zijn, terwijl ze een snelle terugverdientijd hebben, zijn dan het meest effectief.

Kwijtschelding

Om voor kwijtschelding van gemeentelijke heffingen en waterschapslasten in aanmerking te komen hanteren zowel de gemeente als het waterschap een kwijtscheldingsnorm van 100 procent. Dit is hoger dan de wettelijk voorgeschreven norm van 90 procent. Voor beide wordt de betalingscapaciteit apart berekend. Hiermee wordt er van uitgegaan dat

¹ Zie bijvoorbeeld Tempelman, C., Houkes, A. Prins, J. (2011). *Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen*, Amsterdam: SEO. Te downloaden op www.overheid.nl.

het huishouden twee maal over de betalingscapaciteit beschikt, wat uiteraard niet zo is. De gemeente heeft de mogelijkheid de betalingscapaciteit op een andere wijze te berekenen: de regelgeving (Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990, URIW 1990) is zodanig dat bij de berekening van de betalingscapaciteit al rekening wordt gehouden met meerdere belastingaanslagen.²

Het Nibud adviseert om bij de berekening van de betalingscapaciteit voor de gemeentelijke lasten al rekening te houden met andere belastingaanslagen (in casu de waterschapslasten). Dit werkt gunstig uit voor huishoudens met een inkomen vlak boven bijstandsniveau.

De gemeente Rheden houdt bij de berekening van de draagkracht rekening met de kosten voor kinderopvang. Hierdoor kan de financiële positie van gezinnen met kinderen die gebruik maken van kinderopvang worden verbeterd. Het Nibud adviseert dit beleid te continueren.

Zorgverzekering

Het Nibud adviseert de gemeente om de collectieve zorgverzekering actief te promoten zodat iedereen die er recht op heeft van dit dekkingsvoordeel gebruik kan maken. Op dit moment kunnen huishoudens een uitgebreid aanvullend pakket afsluiten waaraan de gemeente een financiële bijdrage levert. In dit pakket is geen herverzekering van het eigen risico inbegrepen, terwijl dit voor huishoudens met een zorgvraag vaak wel voordeliger is. Daarnaast ontvangen belangengroeperingen signalen dat huishoudens zorg mijden, zodat zij hun eigen risico niet hoeven aan te spreken. Dit is een onwenselijke situatie, die kan optreden als het eigen risico niet herverzekerd is.

Sommige gemeenten bieden zorgpakketten aan, waarbij het eigen risico is herverzekerd. Deze pakketten zijn weliswaar duurder, maar huishoudens die het volledig eigen risico moeten aanspreken, zijn onder aan de streep vaak goedkoper uit, afhankelijk van de gemeentelijke bijdrage voor een dergelijk pakket. Het Nibud adviseert de gemeente dan ook om in de onderhandelingen met de zorgverzekeraar(s) de mogelijkheden te bespreken om een pakket aan te bieden waarbij het eigen risico kan worden herverzekerd.

Daarbij is het van belang dat de kosten van de aangeboden pakketten in balans zijn: de gemeentelijke bijdrage voor het pakket met afgekocht eigen risico moet niet veel hoger zijn dan de bijdrage voor de goedkopere verzekering, waardoor het voor (bijna) alle huishoudens aantrekkelijk wordt om het eigen risico mee te verzekeren, ongeacht de verwachting die men hierover heeft. Dit leidt tot onnodige hoge kosten voor de gemeente. In de ideale situatie ontstaat een soort zelfregulerend systeem, waarbij juist de huishoudens die veel zorg (denken) nodig (te) hebben, zullen kiezen voor een pakket met afgekocht eigen risico en de overige huishoudens niet.

Het Nibud adviseert met de zorgverzekeraars de mogelijkheden te bespreken om een pakket aan te bieden waarbij het eigen risico kan worden herverzekerd.

² De regeling waar hier naar verwezen wordt is te vinden in art. 15, lid 1, onderdeel a van de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990.

Gelrepas volwassenen

In de gemeente Rheden ligt de inkomensgrens voor de Gelrepas voor kinderen op 150 procent van de norm. Voor volwassenen is deze grens 120 procent. Als de uitgaven voor zowel het basispakket als de sociale participatie zijn gedaan, heeft elk huishouden te maken met een armoedeval. Om het aantal huishoudens met een armoedeval te verminderen zou de gemeente de inkomensgrens van de Gelrepas voor volwassenen kunnen heroverwegen. Oprekken tot een inkomensgrens van bijvoorbeeld 130 procent zorgt ervoor dat bij vier huishoudens de armoedeval op 121 procent verdwijnt. Dit zijn de alleenstaande, het eenoudergezin met jonge kinderen, het paar zonder kinderen en het oudere paar. Wel zullen dan op 131 procent van de norm armoedevallen gaan ontstaan, mede doordat er op dat niveau ook landelijke toeslagen lager worden of wegvallen. Een alternatief zou kunnen zijn om de vergoeding inkomensafhankelijk af te bouwen.

Het Nibud adviseert te onderzoeken of het mogelijk is de vergoedingen vanuit de Gelrepas voor volwassenen inkomensafhankelijk af te bouwen.

Houd aandacht voor paren met oudere kinderen

Paren met oudere kinderen kunnen, ondanks de gemeentelijke ondersteuning, op vier van de vijf onderzochte inkomensniveaus de maandbegroting niet rond krijgen, als zij naast het basispakket de sociale participatie willen bekostigen. Het Nibud adviseert de ondersteuning voor deze doelgroep voort te zetten en het bestaan van inkomensondersteunende regelingen voor gezinnen met (oudere) kinderen actief onder de aandacht te brengen.

Ook verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand (niet in dit onderzoek meegenomen) kunnen dergelijke gezinnen helpen om hun tekorten beperken. In dit laatste geval kunnen alleen noodzakelijke bijzondere kosten vergoed worden, maar het is zeker de moeite waard om ook dit extra onder de aandacht te brengen. Daarnaast kunnen vanuit Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport en Cultuur bepaalde individuele kosten vergoed worden, waardoor tekorten in dit onderzoek mogelijk minder worden.

Bovendien zien we, juist door het sterke ondersteunende beleid van de gemeente, een flinke armoedeval ontstaan bij een inkomen boven de 120 procent. Het saldo van de inkomsten en uitgaven op 121 procent ligt bij paren met oudere kinderen lager dan op 120 procent en ook lager dan op 110 procent. Als zij in aanmerking komen voor de Individuele Inkomensvoet is dit zelfs lager dan op bijstandsniveau.

Dit ligt overigens niet alleen aan het gemeentelijk beleid, maar ook aan de afbouw van landelijke toeslagen. Het is een lastig probleem waar meer gemeenten mee worstelen en dat niet gemakkelijk is op te lossen. Immers, bij een minder ruimhartig beleid wordt de armoedeval kleiner, maar worden de maandelijkse tekorten groter. Beide problemen tegelijkertijd oplossen is een vrijwel onmogelijke opgave. Het trapsgewijs afbouwen van de ondersteuning zou wellicht een mogelijkheid zijn, maar dit heeft weer invloed op het bereik van de ondersteuning, omdat dit voor inwoners moeilijker te begrijpen is.

Dat paren met oudere kinderen met tekorten te maken hebben, ziet het Nibud ook bij andere gemeenten en het blijkt ook uit onze landelijke koopkrachtberekeningen. Inzetten op de begeleiding naar werk van tenminste één van beide partners lijkt de eerste stap op weg uit de armoede. Bovendien blijkt een klein baantje van de andere partner veel meer

op te leveren dan alleen het maandelijks bruto inkomen: fiscaal houdt een stel meer over als beide partners parttime werken dan als één persoon fulltime werkt.³

Bij de uitstroom naar werk nemen de kosten voor woon-werkverkeer toe. In de praktijk zal het regelmatig voorkomen dat deze kosten door de werkgever vergoed worden. Mocht dit niet het geval zijn, dan zou de gemeente een vergoeding kunnen verstrekken, bijvoorbeeld vanuit het re-integratie- of participatiebudget of in de vorm van bijzondere bijstand, net zolang totdat het inkomen hoog genoeg is om de extra reiskosten zelf te betalen. Op deze manier vallen de extra vervoerskosten voor de uitstromer naar werk weg, waarmee ook eventuele tekorten op de begroting verlaagd kunnen worden. Tevens kan hiermee een eventuele armoedeval worden verkleind. Dergelijke ondersteuning is vooral noodzakelijk als ook het recht op individuele inkomenstoeslag vervalt.

Echter, het blijft voor gemeenten een onmogelijke opgave om alle tekorten te compenseren. Een structurele oplossing zal, indien politiek gewenst, vanuit het Rijk moeten komen. Een aanzet hiervoor is verleden jaar gegeven in de miljoenennota: voor de bestrijding van armoede onder kinderen wordt landelijk 100 miljoen euro uitgetrokken. Dit geld is onder meer bedoeld om schoolreisjes, sportles en muziekles voor kinderen uit arme gezinnen mogelijk te maken. Bovendien is in het huidige regeerakkoord opgenomen dat het kabinet extra middelen beschikbaar stelt voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen: het kabinet stelt hiervoor 80 miljoen ter beschikking (30 miljoen in 2018 en 25 miljoen in 2019 en 2020). Het merendeel van de middelen (90 procent) zal via een decentralisatie-uitkering beschikbaar worden gesteld aan gemeenten. Ten slotte zijn met ingang van 1 januari 2019 de kindgebonden toeslagen verhoogd.

³ Zie hiervoor de [WerkZorgberekenaar](https://www.nibud.nl/beroepsmatig/werkzorgberekenaar-helpt-keuze-meer-minder-werken/): <https://www.nibud.nl/beroepsmatig/werkzorgberekenaar-helpt-keuze-meer-minder-werken/>

Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven

De uitgavenpakketten worden in overleg met andere organisaties regelmatig aangepast. Zo gaan we er sinds 2014 van uit dat elk gezinslid vanaf 12 jaar een eigen smartphone heeft om op gebeld te worden.

De kosten van sociale participatie nemen toe, naarmate het inkomen stijgt. In de eerste plaats komt dit door hogere reiskosten. Iemand met een inkomen (net) boven de geldende bijstandsnorm zal een laagbetaalde baan hebben en kosten voor woon-werkverkeer maken. Soms worden deze kosten door de werkgever vergoed, maar in deze rapportage wordt daar niet vanuit gegaan.

Het Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen uitgesplitst naar het basispakket en de sociale participatie. De bedragen in de begrotingen zijn de bedragen voor het jaar 2019.

Huur

Er is gerekend met een huur van 566 euro. Deze huur is gebaseerd op de gegevens van de website waarstaatjegemeente.nl.

Energie

Dit is 90 procent van de prijs van gemiddeld gebruik naar huishoudtype met een opslag voor huishoudens van 65 jaar of ouder (gasverbruik). Daarbij hanteert het Nibud de prijs van het gemiddelde verbruik.

Lokale lasten

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapsheffingen verminderd met de eventuele kwijtschelding. De kwijtschelding voor de gemeentelijke heffingen en voor de waterschapsheffingen worden apart berekend.

In de begrotingen is de kwijtschelding van de gemeentelijke- en waterschapsheffingen aangegeven met • achter het resterende bedrag.

Telefoon, televisie en internet

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering exclusief een tandartsverzekering. Voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden zijn de tarieven voor de collectieve basisverzekering en de aanvullende verzekering (incl. tand) gehanteerd.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de pensioengerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs

Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van SEO, zoals gepubliceerd in de Schoolkostenmonitor. Het betreffen onder andere de vrijwillige schoolbijdrage, leermiddelen en gereedschappen, ICT-benodigdheden en kosten voor extra schoolactiviteiten.

De vergoeding vanuit de regeling indirecte schoolkosten is aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.

Kinderopvang

Dit zijn de kosten van kinderopvang en de peuterspeelzaal verrekend met (indien van toepassing) de gemeentelijke vergoedingen. De landelijke vergoeding is weergegeven bij de inkomsten.

Vervoerskosten

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en de kosten voor stads- en streekvervoer met de bus. Hierbij is uitgegaan van een beperkte hoeveelheid vervoer per maand. Voor het huishouden met een zorgvraag is het gebruik van de fiets niet meegenomen.

De meerkosten voor een huishouden met zorgvraag zijn aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.

Uitgaven in verband met het verkrijgen of behouden van werk

We houden rekening met kosten in verband met het verkrijgen of behouden van werk voor inkomens vanaf 110 procent van de norm. Voor werkgerelateerde kosten (vervoer, representatieve kleding) houden we een bedrag aan.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding. Het gaat hierbij net als bij alle andere uitgavenposten om een goedkoop pakket met nieuwe artikelen.

De vergoeding vanuit de regeling winterkledingpas kinderen van Stichting Leergeld is aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.

Inventaris en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud.

Niet-vergoede ziektekosten

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

De meerkosten voor een huishouden met zorgvraag zijn aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De meerkosten voor een huishouden met zorgvraag zijn aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.

Was- en schoonmaakmiddelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

De meerkosten voor een huishouden met zorgvraag zijn aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.

Persoonlijke verzorging

Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

Pakket voor sociale participatie

Het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen.

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staat hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten. Het gaat hierbij om een voorbeeld van een invulling van activiteiten. Bij vakanties/uitgaan kan ook gedacht worden aan andere activiteiten zoals het bezoeken van een museum of zwembad.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4-12 jaar	11,50
per persoon >12 jaar	17,00
per huishouden	2,50
Bezoek ontvangen	
per persoon	9,00
per huishouden	11,50
Op bezoek gaan	
per persoon	6,00
Vakantie/uitgaan	
per persoon	17,00
per huishouden	23,50
Vervoer	
per persoon	2,50
per huishouden	7,50

Bron: Hoff et al, SCP/Nibud, 2009, berekeningen Nibud, 2019

Toelichting: De bedragen van 2009 zijn geïndexeerd met de prijsstijging over de periode 2010-2019 (17,1 procent) en afgerond op 50 eurocent.

Bijlage 2 | Begrotingen

In de volgende tabellen zijn de begrotingen van de verschillende voorbeeldhuishoudens opgenomen. Bovenaan staan de inkomsten en daaronder de uitgaven aan het basispakket en aan sociale participatie. Het basispakket is verdeeld in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven. In de begrotingen zijn landelijke en lokale inkomensondersteunende maatregelen van de gemeente verwerkt. De bedragen worden weergegeven in hele euro's, waardoor optellingen een euro te laag of te hoog kunnen lijken.

a. Alleenstaande

	100%	110%	120%	121%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1026	1128	1231	1241
zorgtoeslag	99	99	99	99
huurtoeslag	287	287	287	287
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	1412	1514	1617	1627
VASTE LASTEN				
huur	566	566	566	566
gas	78	78	78	78
elektriciteit	32	32	32	32
water	9	9	9	9
gemeentelijke heffingen	0 •	16 •	24	24
waterschapsheffingen	0 •	9	9	9
telefoon, televisie, internet	55	55	55	55
zorgverzekering	150	150	150	151
overige verzekeringen	19	19	19	19
onderw ijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	16	16	16	16
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*
w erkgerelateerde kosten	0	66	66	66
totaal vaste lasten	928	1019	1027	1028
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	53	53	53	53
inventaris	65	65	65	65
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	32	32	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	179	179	179	179
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	214	214	214	214
was- en schoonmaakmiddelen	4	4	4	4
persoonlijke verzorging	19	19	19	19
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	7	7	7	7
totaal huishoudelijke uitgaven	245	245	245	245
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1351	1442	1451	1452
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	60	72	166	175
SOCIALE PARTICIPATIE	78 ••	78 ••	78 ••	93
SALDO TOTAAL	-18	-6	88	82

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

b. eenoudergezin met 2 jonge kinderen 3 & 5 jaar

	100%	110%	120%	121%	150%
INKOMSTEN					
netto loon/uitkering	1026	1331	1448	1460	1786
zorgtoeslag	99	99	99	99	52
huurtoeslag	287	287	287	287	210
kinderbijslag	146	146	146	146	146
kindgebonden budget	441	441	441	441	418
kinderopvangtoeslag	0	667	1001	1001	1001
voorlopige aanslag	0	119	134	135	191
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0	0
totaal inkomsten	1999	3091	3556	3569	3805
VASTE LASTEN					
huur	566	566	566	566	566
gas	99	99	99	99	99
elektriciteit	61	61	61	61	61
water	17	17	17	17	17
gemeentelijke heffingen	0 *	24	24	24	24
waterschapsheffingen	0 *	18	18	18	18
telefoon, televisie, internet	55	55	55	55	55
zorgverzekering	150	150	150	151	151
overige verzekeringen	22	22	22	22	22
onderwijs	0 **	0 **	0 **	5	5
kinderopvang	7	695	1043	1043	1043
contributies en abonnementen	2	2	2	2	2
vervoer	26	26	26	26	26
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66	66	66	66
totaal vaste lasten	1005	1800	2148	2153	2153
RESERVERINGSUITGAVEN					
kleding en schoenen	97 **	97 **	97 **	103	103
inventaris	80	80	80	80	80
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	32	32	32	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0	0
vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	238	238	238	244	244
Huishoudelijke uitgaven					
voeding	297	297	297	297	297
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7	7
persoonlijke verzorging	42	42	42	42	42
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*	*
roken	*	*	*	*	*
diversen	13	13	13	13	13
totaal huishoudelijke uitgaven	358	358	358	358	358
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1601	2396	2744	2756	2756
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	398	694	812	814	1049
SOCIALE PARTICIPATIE	136 **	136 **	136 **	151 **	151 **
SALDO TOTAAL	262	559	677	663	898

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
 • Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

c. eenoudergezin met 2 oudere kinderen 14 & 16 jaar

	100%	110%	120%	121%	150%
INKOMSTEN					
netto loon/uitkering	1026	1450	1582	1595	1978
zorgtoeslag	99	99	99	98	7
huurtoeslag	287	287	287	287	119
kinderbijslag	209	209	209	209	209
kindgebonden budget	496	496	496	496	450
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0	0
totaal inkomsten	2117	2541	2673	2685	2763
VASTE LASTEN					
huur	566	566	566	566	566
gas	99	99	99	99	99
elektriciteit	61	61	61	61	61
water	17	17	17	17	17
gemeentelijke heffingen	0 *	24	24	24	24
waterschapsheffingen	0 *	18	18	18	18
telefoon, televisie, internet	63	63	63	63	63
zorgverzekering	150	150	150	151	151
overige verzekeringen	22	22	22	22	22
onderwijs	45 **	45 **	45 **	74	74
kinderopvang	0	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2	2
vervoer	49	49	49	49	49
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66	66	66	66
totaal vaste lasten	1073	1181	1181	1211	1211
RESERVERINGSUITGAVEN					
kleding en schoenen	115 **	115 **	115 **	140	140
inventaris	89	89	89	89	89
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	32	32	32	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0	0
vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	265	265	265	290	290
Huishoudelijke uitgaven					
voeding	462	462	462	462	462
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7	7
persoonlijke verzorging	57	57	57	57	57
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*	*
roken	*	*	*	*	*
diversen	13	13	13	13	13
totaal huishoudelijke uitgaven	539	539	539	539	539
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1877	1985	1985	2040	2040
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	239	556	688	645	722
SOCIALE PARTICIPATIE	124 **	124 **	124 **	140 **	140 **
SALDO TOTAAL	115	432	564	505	582

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
 • Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

d. Paar zonder kinderen

	100%	110%	120%	121%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1465	1612	1758	1773
zorgtoeslag	192	192	166	162
huurtoeslag	287	287	246	240
kinderbijslag	0	0	0	0
kindegebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	1944	2091	2170	2175
VASTE LASTEN				
huur	566	566	566	566
gas	78	78	78	78
elektriciteit	51	51	51	51
water	13	13	13	13
gemeentelijke heffingen	0 •	24	24	24
waterschapsheffingen	0 •	18	18	18
telefoon, televisie, internet	66	66	66	66
zorgverzekering	299	299	299	301
overige verzekeringen	28	28	28	28
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	3	3	3	3
vervoer	33	33	33	33
levensonderhoud anderen/betalingsverplichting	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66	66	66
totaal vaste lasten	1138	1246	1246	1248
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	105	105	105	105
inventaris	77	77	77	77
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	64	64	64	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	279	279	279	279
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	390	390	390	390
was- en schoonmaakmiddelen	6	6	6	6
persoonlijke verzorging	38	38	38	38
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	10	10	10	10
totaal huishoudelijke uitgaven	444	444	444	444
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1861	1969	1969	1971
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	83	122	201	204
SOCIALE PARTICIPATIE	119 ••	119 ••	119 ••	150
SALDO TOTAAL	-35	3	83	54

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

e. Ouder paar

	100%	110%	120%	121%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1672	1720	1876	1892
zorgtoeslag	192	192	167	164
huurtoeslag	291	291	291	291
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	2155	2203	2334	2347
VASTE LASTEN				
huur	566	566	566	566
gas	87	87	87	87
elektriciteit	57	57	57	57
water	15	15	15	15
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	24	24
waterschapshffingen	0 •	0 •	18	18
telefoon, televisie, internet	63	63	63	63
zorgverzekering	299	299	299	301
overige verzekeringen	15	15	15	15
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	3	3	3	3
vervoer	28	28	28	28
levensonderhoud anderen/betalingsverplichting	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	43	43	43
totaal vaste lasten	1133	1176	1218	1220
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	105	105	105	105
inventaris	77	77	77	77
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	13	13	13	13
eigen risico zorgverzekering	64	64	64	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	282	282	282	282
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	389	389	389	389
was- en schoonmaakmiddelen	6	6	6	6
persoonlijke verzorging	38	38	38	38
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	10	10	10	10
totaal huishoudelijke uitgaven	442	442	442	442
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1857	1900	1943	1945
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	298	303	392	402
SOCIALE PARTICIPATIE	119 ••	119 ••	119 ••	150
SALDO TOTAAL	180	184	273	252

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

f. paar met 2 jonge kinderen 3 & 5 jaar

	100%	110%	120%	121%	150%
INKOMSTEN					
netto loon/uitkering	1465	1612	1758	1773	2198
zorgtoeslag	192	192	166	162	61
huurtoeslag	287	287	246	240	0
kinderbijslag	146	146	146	146	146
kindgebonden budget	179	179	166	164	114
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0	0
totaal inkomsten	2269	2416	2482	2485	2519
VASTE LASTEN					
huur	566	566	566	566	566
gas	99	99	99	99	99
elektriciteit	70	70	70	70	70
water	19	19	19	19	19
gemeentelijke heffingen	0 •	24	24	24	24
waterschapsheffingen	0 •	18	18	18	18
telefoon, televisie, internet	66	66	66	66	66
zorgverzekering	299	299	299	301	301
overige verzekeringen	29	29	29	29	29
onderwijs	0 **	0 **	0 **	5	5
kinderopvang	9	9	9	9	9
contributies en abonnementen	3	3	3	3	3
vervoer	42	42	42	42	42
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66	66	66	66
totaal vaste lasten	1203	1311	1311	1318	1318
RESERVERINGSUITGAVEN					
kleding en schoenen	143 **	143 **	143 **	150	150
inventaris	94	94	94	94	94
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	64	64	64	64	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0	0
vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	335	335	335	341	341
Huishoudelijke uitgaven					
voeding	416	416	416	416	416
was- en schoonmaakmiddelen	8	8	8	8	8
persoonlijke verzorging	61	61	61	61	61
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*	*
roken	*	*	*	*	*
diversen	15	15	15	15	15
totaal huishoudelijke uitgaven	501	501	501	501	501
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	2039	2147	2147	2160	2160
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	230	269	335	325	359
SOCIALE PARTICIPATIE	176 **	176 **	176 **	208 **	208 **
SALDO TOTAAL	54	92	159	117	151

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

- Verminderd met de kwijtschelding
- ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

g. paar met 2 oudere kinderen 14 & 16 jaar

	100%	110%	120%	121%	150%
INKOMSTEN					
netto loon/uitkering	1465	1612	1758	1773	2198
zorgtoeslag	192	192	166	162	61
huurtoeslag	287	287	246	240	0
kinderbijslag	209	209	209	209	209
kindgebonden budget	235	235	221	220	169
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0	0
totaal inkomsten	2388	2535	2600	2604	2637
VASTE LASTEN					
huur	566	566	566	566	566
gas	99	99	99	99	99
elektriciteit	70	70	70	70	70
water	19	19	19	19	19
gemeentelijke heffingen	0 *	24	24	24	24
waterschapsheffingen	0 *	18	18	18	18
telefoon, televisie, internet	74	74	74	74	74
zorgverzekering	299	299	299	301	301
overige verzekeringen	29	29	29	29	29
onderwijs	45 **	45 **	45 **	74	74
kinderopvang	0	0	0	0	0
contributies en abonnementen	3	3	3	3	3
vervoer	66	66	66	66	66
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66	66	66	66
totaal vaste lasten	1270	1378	1378	1409	1409
RESERVERINGSUITGAVEN					
kleding en schoenen	162 **	162 **	162 **	187	187
inventaris	103	103	103	103	103
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	64	64	64	64	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0	0
vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	362	362	362	387	387
Huishoudelijke uitgaven					
voeding	569	569	569	569	569
was- en schoonmaakmiddelen	8	8	8	8	8
persoonlijke verzorging	76	76	76	76	76
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*	*
roken	*	*	*	*	*
diversen	15	15	15	15	15
totaal huishoudelijke uitgaven	669	669	669	669	669
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	2301	2409	2409	2465	2465
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	87	125	191	138	171
SOCIALE PARTICIPATIE	165 **	165 **	165 **	197 **	197 **
SALDO TOTAAL	-78	-40	26	-58	-25

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

- Verminderd met de kwijtschelding
- ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

h. Alleenstaande oudere met zorgvraag

	100%	110%	120%	121%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1215	1263	1377	1389
zorgtoeslag	99	99	99	99
huurtoeslag	289	289	289	289
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	39	39	39	39
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	1642	1690	1804	1815
VASTE LASTEN				
huur	566	566	566	566
gas	87	87	87	87
elektriciteit	36	36	36	36
water	10	10	10	10
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	24	24
waterschapshoofden	0 •	0 •	9	9
telefoon, televisie, internet	59	59	59	59
zorgverzekering	150	150	150	151
overige verzekeringen	13	13	13	13
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	55 **	55 **	55 **	55 **
levensonderhoud anderen/betalingsverplichting	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	43	43	43
totaal vaste lasten	978	1021	1055	1056
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	53	53	53	53
inventaris	65	65	65	65
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	9	9	9	9
eigen risico zorgverzekering	32	32	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	50 **	50 **	50 **	84 **
vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	231	231	231	265
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	222 **	222 **	222 **	241 **
was- en schoonmaakmiddelen	14 **	14 **	14 **	14 **
persoonlijke verzorging	19	19	19	19
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	7	7	7	7
totaal huishoudelijke uitgaven	262	262	262	281
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1471	1515	1548	1602
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	171	175	256	213
SOCIALE PARTICIPATIE	78 **	78 **	78 **	93
SALDO TOTAAL	93	97	178	120

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

Bijlage 3 | Uitgebreid overzicht van de resultaten

Toelichting bij de tabel:

- De eerste twee kolommen (zwart) geven het netto inkomen weer en het verschil in netto inkomen tussen twee opeenvolgende inkomensniveaus.
- De volgende drie kolommen (blauw) hebben betrekking op het saldo na invulling van de noodzakelijke uitgaven in het basispakket. Hierbij is ook het verschil in het saldo tussen twee opeenvolgende inkomensniveaus weergegeven. En het verschil in bestedingsruimte op respectievelijk 110, 120 en 130 procent ten opzichte van die op bijstandsniveau.
- De laatste drie kolommen (groen) hebben betrekking op het saldo na invulling van de uitgaven uit het basispakket en het restpakket. Ook hier zijn de verschillen weergegeven.
- Een negatief saldo op de maandbegroting is in rood weergegeven.
- Indien een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte (de zogenoemde armoedeval) dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een rood pijltje:

inkomen				na basispakket			na basispakket en participatie		
%	netto inkomen	toename netto inkomen	toename t.o.v. 100%	saldo	verschil met voorgaande inkomens- categorie	verschil met 100%	saldo	verschil met voorgaande inkomens- categorie	verschil met 100%
a. Alleenstaande									
100%	€ 1.412			€ 60			€ -18		
110%	€ 1.514	€ 103	€ 103	€ 72	€ 12	€ 12	€ -6	€ 12	€ 12
120%	€ 1.617	€ 103	€ 205	€ 166	€ 94	€ 106	€ 88	€ 94	€ 106
121%	€ 1.627	€ 10	€ 215	€ 175	€ 9	€ 115	€ 82	↓ € -6	€ 99
b. eenoudergezin met 2 jonge kinderen 3 & 5 jaar									
100%	€ 1.999			€ 398			€ 262		
110%	€ 3.091	€ 1.092	€ 1.092	€ 694	€ 296	€ 296	€ 559	€ 296	€ 296
120%	€ 3.556	€ 465	€ 1.558	€ 812	€ 118	€ 414	€ 677	€ 118	€ 414
121%	€ 3.569	€ 13	€ 1.571	€ 814	€ 1	€ 416	€ 663	↓ € -14	€ 400
150%	€ 3.805	€ 235	€ 1.806	€ 1.049	€ 235	€ 651	€ 898	€ 235	€ 635
c. eenoudergezin met 2 oudere kinderen 14 & 16 jaar									
100%	€ 2.117			€ 239			€ 115		
110%	€ 2.541	€ 425	€ 425	€ 556	€ 317	€ 317	€ 432	€ 317	€ 317
120%	€ 2.673	€ 132	€ 557	€ 688	€ 132	€ 449	€ 564	€ 132	€ 449
121%	€ 2.685	€ 12	€ 569	€ 645	↓ € -43	€ 406	€ 505	↓ € -59	€ 390
150%	€ 2.763	€ 77	€ 646	€ 722	€ 77	€ 483	€ 582	€ 77	€ 467
d. Paar zonder kinderen									
100%	€ 1.944			€ 83			€ -35		
110%	€ 2.091	€ 147	€ 147	€ 122	€ 38	€ 38	€ 3	€ 38	€ 38
120%	€ 2.170	€ 80	€ 226	€ 201	€ 80	€ 118	€ 83	€ 80	€ 118
121%	€ 2.175	€ 5	€ 231	€ 204	€ 3	€ 121	€ 54	↓ € -29	€ 89
e. Ouder paar									
100%	€ 2.155			€ 298			€ 180		
110%	€ 2.203	€ 48	€ 48	€ 303	€ 4	€ 4	€ 184	€ 4	€ 4
120%	€ 2.334	€ 131	€ 179	€ 392	€ 89	€ 93	€ 273	€ 89	€ 93
121%	€ 2.347	€ 13	€ 192	€ 402	€ 11	€ 104	€ 252	↓ € -21	€ 73
f. paar met 2 jonge kinderen 3 & 5 jaar									
100%	€ 2.269			€ 230			€ 54		
110%	€ 2.416	€ 147	€ 147	€ 269	€ 38	€ 38	€ 92	€ 38	€ 38
120%	€ 2.482	€ 67	€ 213	€ 335	€ 67	€ 105	€ 159	€ 67	€ 105
121%	€ 2.485	€ 3	€ 216	€ 325	↓ € -10	€ 95	€ 117	↓ € -42	€ 63
150%	€ 2.519	€ 34	€ 250	€ 359	€ 34	€ 129	€ 151	€ 34	€ 97
g. paar met 2 oudere kinderen 14 & 16 jaar									
100%	€ 2.388			€ 87			€ -78		
110%	€ 2.535	€ 147	€ 147	€ 125	€ 38	€ 38	€ -40	€ 38	€ 38
120%	€ 2.600	€ 66	€ 212	€ 191	€ 66	€ 104	€ 26	€ 66	€ 104
121%	€ 2.604	€ 4	€ 216	€ 138	↓ € -53	€ 51	€ -58	↓ € -84	€ 20
150%	€ 2.637	€ 33	€ 249	€ 171	€ 33	€ 84	€ -25	€ 33	€ 53
h. Alleenstaande oudere met zorgvraag									
100%	€ 1.642			€ 171			€ 93		
110%	€ 1.690	€ 47	€ 47	€ 175	€ 4	€ 4	€ 97	€ 4	€ 4
120%	€ 1.804	€ 114	€ 162	€ 256	€ 81	€ 85	€ 178	€ 81	€ 85
121%	€ 1.815	€ 11	€ 173	€ 213	↓ € -42	€ 42	€ 120	↓ € -58	€ 27